

CO TO SĄ WRAŻLIWE DANE

CEL: poznanie pojęć danych osobowych i wrażliwych oraz sposobów ich chronienia

TREŚĆ: jakie dane podajemy w internecie, dane osobiste, hasła, prywatne informacje; niebezpieczeństwa z tym związane

METODY: dyskusja moderowana z zapisywaniem informacji na tablicy, gra decyzyjna

1. Co to są wrażliwe dane

Treść: jakie dane podajemy w internecie, dane osobiste, hasła, prywatne informacje; niebezpieczeństwa z tym związane

Metody: dyskusja moderowana z zapisywaniem informacji na tablicy, gra decyzyjna

- I. Nauczyciel wprowadza temat zadając uczniom pytania:
 - Do czego używacie najczęściej internetu?
 - Co to są waszym zdaniem wrażliwe dane? Czym są dane osobowe?*
 - Gdzie i kiedy je wykorzystujemy w internecie?
 - Co się może stać, gdy prywatne informacje o was dostaną się w niepowołane ręce?
 - Jak stworzyć 'mocne' hasło do konta? (na pewno nie może to być nic przewidywalnego, jak nazwa własna, imię zwierzaka, data urodzenia; dobre hasło to na przykład pierwsze litery od wyrazów wymyślonego, nam tylko znanego zdania, niektóre litery można zamienić na podobne w kształcie cyfry; pomysłów jest wiele)
 - Jak rozpoznać, czy strona, na której podajemy swój login i hasło, a czasem inne dane (jak np. numer karty kredytowej) jest bezpieczna od hakerów? (w pasku, gdzie jest adres znajduje się ikonka kłódki i skrót https, to znaczy, że strona jest w trybie połączenia szyfrowanego)

- II. Nauczyciel dzieli klasę na kilka grup, które będą rywalizować o punkty w grze sprawdzającej, czy dzieci rozumieją ideę danych wrażliwych i ich chronienia. Zasady gry: na ścianach sali wisi 10 kartek z numerami od 1 do 10. Uczniowie w zespołach przy odsłonięciu każdego pytania decydują po cichu, którą odpowiedź chcą wybrać i pokazują literę nauczycielowi. Nauczyciel przydziela każdej grupie punkty zgodnie z kluczem. Przy każdym pytaniu warto przedyskutować odpowiedź. Na koniec gry nauczyciel podsumowuje: czego nauczyliście się dzisiaj, o czym będziecie od teraz pamiętać?

Gra decyzyjna:

1. Na komunikatorze pisze do ciebie nieznajomy, który twierdzi, że umówił się dziś z twoimi rodzicami, ale zapomniał adresu domowego. Co robisz?
 - A. podaję mu adres (0)
 - B. to zależy, jeśli się przedstawił, to mogę mu zaufać (1)
 - C. nie odpisuję mu, ale mogę spytać rodziców, czy go znają (2)

2. Otwierasz skrzynkę mailową i widzisz maila, w którym piszą, że możesz otrzymać spadek po nieznanym krewnym z Wybrzeża Kości Słoniowej. Musisz tylko podać swój adres i numer konta. Co robisz?
 - A. proszę rodziców, aby napisali mi, jaki mamy numer konta, ale się ucieszę (0)
 - B. kasuję e-mail, to spam (2)
 - C. odpisuję na e-mail z pytaniami o to, jak mnie znaleźli (0)

3. Grasz w grę internetową, która przy rejestracji prosi cię o podanie twoich danych osobowych i adresu e-mail. Co robisz?
 - A. czytam regulamin i sprawdzam, co jest konieczne do tego, żeby skorzystać z gry (2)
 - B. podaję im swoje dane, w dzisiejszych czasach to oczywiste (0)
 - C. pytam kolegów, co sądzą o tej grze i czy podawali swoje dane (1)

4. Korzystasz z komunikatora. Zagaduje cię nowa osoba i pyta o twoje wymiary, wiek i gdzie mieszkasz. Co robisz?

- A. mówię rodzicom, że ktoś podejrzany mnie zaczepia (2)
 - B. odpisuję, że to moja sprawa (1)
 - C. wiek i wymiary mogę podać (0)
5. Otrzymujesz od znajomych wiadomość, w której jest informacja, że jeśli przekażesz to szybko do 10 znajomych, to masz gwarantowaną wygraną w konkursie. Co robisz?
- A. To próba wyłudzenia adresów mailowych. Usuwam wiadomość i proszę znajomych, żeby nie przekazywali dalej takich łańcuszków (2)
 - B. Super! Nareszcie coś wygrałem! Natychmiast przekazuję wiadomość do 10 znajomych. (0)
 - C. Pytam znajomych, do kogo już wysłali tę wiadomość i skąd ją mają (1)
6. Aplikacja sklepu internetowego, w której robiliście z rodzicami zakupy ma opcję zapamiętania hasła i numeru karty kredytowej. Co robisz?
- A. Zapisuję dane, to mi ułatwi korzystanie z aplikacji (0)
 - B. Hasło nie przeszkadza, ale nie pozwalałam na automatyczne zapisanie karty kredytowej (1)
 - C. Ani hasło, ani numer karty kredytowej nie powinny być dostępne dla nikogo poza mną (2)
7. Twoja mama ma konto na Facebooku, gdzie lubi zamieszczać twoje zdjęcia i informacje o tobie. Ostatnio wrzuciła wasze zdjęcia z plaży. Co robisz?
- A. Fajnie, niech inni widzą, jakie udane dziecko ma mama (0)
 - B. Rozmawiam z mamą o tym, że przeszkadza mi to, że inni oglądają moje zdjęcia z plaży (1)
 - C. Proszę mamę, żeby pytała mnie, czy zgadzam się na to, aby zamieszczała informacje o mnie na swoim profilu. Proszę ją też, żeby nie zapraszała do znajomych moich kolegów z klasy. (2)
8. Mój brat nigdy nie wylogowuje się ze swojego konta Google+, przez co mam dostęp do jego skrzynki mailowej. Co robię?
- A. Czytam jego maile i wrzucam śmieszne komentarze na jego tablicy (0)
 - B. Sam go wylogowuję (1)
 - C. Mówię mu, że powinien się wylogowywać i po tym, jak wiele osób mogło wejść na jego skrzynkę, najlepiej też zmienić hasło. (2)
9. Chcesz pobrać fajne kliparty z jednej strony, masz możliwość skorzystać z niej za darmo przez miesiąc, ale musisz wpisać numer karty kredytowej. Co robisz?
- A. Pytam rodziców, co oni na to i razem podejmujemy decyzję (1)
 - B. Wiem gdzie leży karta. Nic nie trzeba płacić, więc nie szkodzi podać numer (0)
 - C. Unikam stron, na których zasady zakupów są niejasne, więc szukam darmowych stron z obrazkami (2)
10. Aplikacja geolokalizacji na telefonie komórkowym przypomina mi, żebym aktualizował miejsce swojego pobytu. Co robię?
- A. Aktualizuję. Inni powinni wiedzieć, gdzie obecnie jestem. (0)
 - B. Wyłączam aplikację. Nie chcę, żeby inni wiedzieli, gdzie jestem (1)
 - C. Pytam się rodziców, jakie mogą być konsekwencje tego, że GPS namierza mój telefon i na moim profilu widać, gdzie przebywam (2)

* **Dane osobowe** - wszelkie informacje dotyczące zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osoby fizycznej. Osobę uznaje się za możliwą do zidentyfikowania, jeśli istnieje szansa określenia jej tożsamości – w sposób bezpośredni lub pośredni. Służy temu w szczególności powołanie się na numer identyfikacyjny albo jeden lub kilka specyficznych czynników określających jej cechy fizyczne, fizjologiczne, umysłowe, ekonomiczne, kulturowe lub społeczne. Informacji nie uważa się za

umożliwiająca określenie tożsamości osoby, jeżeli wymagałoby to nadmiernych kosztów, czasu lub działań (art. 6 ustawy o ochronie danych osobowych). Danymi osobowymi zatem nie będą informacje zbyt ogólnikowe, czyli na przykład: Zosia Nowak, wzrost 153.

Dane wrażliwe - Zgodnie z przepisem art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych, danymi szczególnie chronionymi są informacje: o pochodzeniu rasowym lub etnicznym; o poglądach politycznych, przekonaniach religijnych lub filozoficznych; o przynależności wyznaniowej, partyjnej lub związkowej; o stanie zdrowia; o kodzie genetycznym; o nałogach; o życiu seksualnym oraz informacje dotyczące skazań, orzeczeń o ukaraniu i mandatów karnych, a także innych orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowym lub administracyjnym. Do katalogu danych wrażliwych nie należy zaliczać informacji „drażliwych” kulturowo: informacji o wieku, stanie cywilnym, majątku, numerze konta bankowego, czy danych biometrycznych.

Nie jest bezpiecznie w sieci podawać takie dane, jak: wiek, miejsce zamieszkania (dokładny adres), numer szkoły, do której uczęszcza dziecko; numer telefonu, informacji na temat stanu zamożności (chwalenie się drogimi prezentami, wakacjami, nowym telefonem itp.), informacji o nieobecności wszystkich domowników w określonym czasie czy nawet miejsce pracy rodziców.

Nie zdajemy sobie też sprawy, że dane wrażliwe są ujawniane, gdy pobierają je od nas strony/portale/telefony podłączone do internetu – na przykład geolokalizacja (oznaczanie się, w jakim miejscu jesteśmy albo gdzie zostało zrobione zdjęcie). Dlatego nie powinno się w ustawieniach zgadzać na to, aby aplikacja miała dostęp do takich danych.

Pomocne w ochronie danych osobowych:

- anonimowe korzystanie z internetu – dodatki w przeglądarkach (Firefox niedługo będzie miał to domyślnie ustawione), także anonimowość w postaci fałszywych danych osobowych lub używanie pseudonimu (*nick*) tam, gdzie to możliwe;
- prywatność profili w portalach społecznościowych – podawanie tylko koniecznych danych osobowych;
- tworzenie silnych haseł (do poczty/profilu/logowania do komputera/telefonu) – powinno składać się z minimum 10 znaków, w tym małych i dużych liter, cyfr, znaków specjalnych (o ile pozwala na to dany system logowania);
- pamiętanie o wylogowywaniu się z urządzeń, które są publicznie dostępne (np. w szkole czy kafejce internetowej albo z komputera, z którego korzysta więcej niż jedna osoba);
- zakładając konto trzeba robić to za zgodą rodziców (do 13 roku życia);
- jeśli ktoś obcy prosi o przesłanie szczegółowych danych, należy powiadomić o tym rodziców;
- nie podajemy cudzych danych osobowych.

Autorki: Dorota Kondrat i Agnieszka Taper

Publikacja stworzona przez Fundację Instytut Edukacji Kreatywnej – INEK w 2015 r.

Projekt "Z kamerą u dzieci buszujących w sieci" realizowany jest w ramach programu dotacji Bezpiecznie Tu i Tam Fundacji Orange.

Licencja: Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Na tych samych warunkach 3.0 Polska